

Історія Віфінського царства* у пам'ятках нумізматики

Евген Карлов (Лисичанськ)

Правителі Ім'я та титул, роки правління	Роки життя та смерті, вік	Події	Відношення до попередника	Сім'я, родичі
1. Дідалс Близько 435 р. до н. е.	Дата та місце народження та смерті невідомі. Вік невідомий.	За свідченням геракліського історика Мемнона, у Віфінії правив цар Дідалс.	Невідомо.	Невідомо.
2. Ботір До 378 р. до н. е.	Дата та місце народження та смерті невідомі. Вік невідомий.	Наслідував царя Дідалса.	Невідомо.	Невідомо.
3. Бас 378–328 рр. до н. е. Правив 50 років.	Дата та місце народження та смерті невідомі. Вік невідомий.	Успішно вів війну з полководцями Олександра Македонського. Відстояв незалежність своєї держави.	Наслідував царя Ботіра.	Син – Зіпоїт (328–280 рр. до н. е.).
4. Зіпоїт I 328–280 рр. до н. е. Правив 48 років.	Дата та місце народження та смерті невідомі. Вік невідомий.	У 297 р. до н. е. після нової перемоги над македонцями прийняв титул царя.	Успадкував трон від батька.	Батько – Бас (378–328 рр. до н. е.). Старший син – Нікомед I (280–255 рр. до н. е.).
5. Нікомед I 280–255 рр. до н. е. Правив 25 років.	Дата та місце народження та смерті невідомі. Вік невідомий.	Другий із синів царя Зіпоїта I, Нікомед I, правив у Фракії. Вчинив заколот проти брата – Зіпоїта II, на боці якого виступили міста Візантії та Тія і також сирійський цар Антіох. Нікомед I викликав на допомогу із Македонії племена диких галатів, віддавши їм частину Віфінії. Зіпоїт II і ще один брат були вбиті. У 264 р. до н. е. Нікомед I заснував нову столицю – Нікомедію, яку заселив мешканцями Астак, зруйнованого Лісімахом.	Успадкував трон від батька.	Батько – Зіпоїт I (328–280 рр. до н. е.). Брат – Зіпоїт II. Існувало ще двоє братів.
6. Зіел 255–228 рр. до н. е. Правив 28 років.	Дата та місце народження та смерті невідомі. Вік невідомий.	Друга громадянська війна була ще більш жорстокою, ніж перша. Віфінія виїшла з неї знесиленою і розореною.	Скинув молодшого брата та зайняв престол.	Батько – Нікомед I (280–255 рр. до н. е.).
17. Прусій I 228–185 рр. до н. е. Правив 43 роки.	Дата та місце народження та смерті невідомі. Вік невідомий.	У 220 р. до н. е. Прусій разом з союзниками почав війну проти Візантії і відібрав у нього на європейському березі Гер, а на азійському – частину Мізії. Візантії втратив контроль над протокою Босфор і право на взяття податків за прохід по ньому. У 217 р. до н. е. Прусій розбив велику армію галатів, яка переправилась з Європи до Азії. Отримавши від свого союзника, македонського царя Філіпа V, зруйновані міста Кнос та Мірлею, відбудував їх та назвав Прусій та Апамей. У 190 р. до н. е. під час війни римлян з Антіохом III Сирійським був союзником римлян.	Отримав владу у спадок.	Дружина – Амапа, сестра македонського царя Філіпа V. Син – Прусій II (182–149 рр. до н. е.).

*Віфінія – історична область у північно-західній частині Малої Азії. Свою назву отримала від фракіського племені віфінів.

У VII ст. до н. е. на узбережжі Віфінії засновані грецькі міста-держави Гераклії Понтійська, Халкедон, Астак та інші.

У V ст. до н. е. утворилась держава Віфінія.

У III ст. до н. е. збільшила свою територію за рахунок завоювань земель Пергаму та держави Селевкідів. У війнах з азійськими державами виступала як союзник Риму.

У 75 р. до н. е. за заповітом царя Нікомеді III передана під владу Римської імперії і стала римською провінцією.

У 64 р. до н. е. об'єднана в одну провінцію з територією Понтійського царства, захопленого Римом.

8. Прусій II
185–149 рр. до н. е.
Правив 36 роки.

Дата та місце народження невідомі.
Убитий у храмі Зевса у Нікомедії
наймаємцем, якого підслав син –
Нікомед II.
Вік невідомий.

Прусій II мав відразливе обличчя і таку саму душу. Бюгуз та ледар, цурався
філософії та наук, проводив життя як варвар.
У 180 р. до н. е. був союзником пергамського царя Евмена II у війні проти
понтійського царя Фарнака.
Видав свою дочку за македонського царя Персея і вважався його союзником.
Але після поразки Персея у Третій македонській війні з Римом Прусій вирішив
владнати свої справи за рахунок підлабузництва та приниження. У 167 р. до н. е.
відправився до Риму і був схвально прийнятий.
У 156 р. до н. е. Прусій II почав війну з пергамським царем Атталом II. Римський
Сенат заборонив йому воювати і наказав відшкодувати збитки Атталу II. Перший
внесок було виплачено у 154 р. до н. е.
Народ ненавидів Прусія і любив його сина Нікомеду, який перебував заручником
у Римі. Прусій підслав до Нікомеди найманого вбивцю Мена. Нікомед
відправився з Італії в Пергам, де цар Аттал II взяв його під свій захист. Аттал
запропонував Прусію передати Нікомеду кілька міст, але той відмовився.
Пергамці вторглися на територію Віфінії, і народ почав переходити на бік
Нікомеди. Прусій II з 500-ма фракіяцями сковався в акрополі Нікеї, очікуючи
допомоги від римлян, але вона так і не надійшла. Тоді він вирушив до Нікомедії,
але мешканці міста не відчинили йому ворота. Прусій втік до храму Зевса, де його
наздогнали вбивці.

Успадкував трон від батька.

Дружини: Амапа – сестра македонського
царя Філіпа V, Діогіла – дочка
фракіяцького царя.
Син – Нікомед II
(149–128 рр. до н. е.).

**19. Нікомед II
Епіфан**
149–128 рр. до н. е.
Правив 21 рік.

Дата та місце народження та смерті
невідомі.
Вік невідомий.

Нікомед був улюбленцем народу, що викликало підозри Прусія II. Він відправив
сина до Риму, пославши йому наздогін Мена з наказом вбити сина, але той
не наважився. Нікомед відправився з Італії в Пергам, де цар Аттал II взяв його
під свій захист. Аттал запропонував Прусію передати Нікомеду кілька міст для
проживання, але той відмовився.
Пергамці вторглися на територію Віфінії, і народ почав переходити на бік
Нікомеди. Прусій II втік і невдовзі був вбитий.

Успадкував трон від батька.

Батько – Прусій II
(182–149 рр. до н. е.).
Син – Нікомед III
(128–94 рр. до н. е.).

10. Нікомед III
128–94 рр. до н. е.
Правив 34 роки.

Дата та місце народження та смерті
невідомі.
Вік невідомий.

У 103 р. до н. е. у союзі з понтіяцьким царем Мітрідатом IV захопив Пафлагонію.
У 101 р. до н. е. союзники посварилися, коли Нікомед III намагався захопити
Каппадокію, а Мітрідат IV завадив йому.

Успадкував трон від батька.

Батько – Нікомед II
(149–128 рр. до н. е.).
Дружини: Арістоніка,
Хоїне, Лаодіна – дочка понтіяцького царя
Мітрідата V/
Син – Нікомед IV
(94–74 рр. до н. е.).

**11. Нікомед IV
Філопатор**
94–74 рр. до н. е.
Правив 20 років.

Дата та місце народження та смерті
невідомі.
Вік невідомий.

Царювання Нікомеди IV було важким та бурхливим. Він ворогував з могутнім
сусідом – понтіяцьким царем Мітрідатом IV, який підтримав брата Нікомеди
– Сократа, і той захопив владу в країні. Але у 89 р. до н. е. римський Сенат
примусив повернути владу Нікомеду.
Римляни підштовхували Нікомеду до війни з Понтом. Нікомед вдерся до
Понтійського царства і спустошив його до міста Амастрії. Але поблизу річки
Амеїон 36-тисячне військо Нікомеди було розгромлене і Мітрідат IV захопив
Віфінію. Нікомед лишився без країни, довго поневірявся, добравшись нарешті до
Риму, отримав допомогу від Сенату.
У 84 р. до н. е. Сулла розгромив Мітрідата IV і повернув Віфінію Нікомеду, який
заповів свої землі Риму.
У 74 р. до н. е., після смерті Нікомеди IV, Віфінія була перетворена на римську
провінцію.

Успадкував трон від батька.

Батько – Нікомед III
(128–94 рр. до н. е.).
Дружина – Ніса, дочка каппадокійського
царя Аріарата VI.
Брат – Сократ.

